

Latvijas Ģimenes ārstu asociācija

Biedrība Latvijas Ģimenes ārstu asociācija
Reģistrācijas Nr. 40008009328
Ģertrūdes iela 20-7, Rīga, LV-1011
Mob. tālr. +371 29421426, birojs@lga.lv
www.lga.lv

Rīgā

2024. gada 11. aprīlī Nr. 26

Veselības ministrijai

pasts@vm.gov.lv

agnese.valuliene@vm.gov.lv

zane.reinholde@vm.gov.lv

Informācijai:

Valsts kancelejai

vk@mk.gov.lv

Tieslietu ministrijai

pasts@tm.gov.lv

Finanšu ministrijai

pasts@fm.gov.lv

Latvijas Ārstu biedrībai

lab@arstubiedriba.lv

***Atzinumus par noteikumu projektu "Metodiskās vadības institūcijas noteikumi"
(24-TA-317)***

Biedrība "Latvijas Ģimenes ārstu asociācija" (turpmāk – LĢĀA) ir izskatījusi Veselības ministrijas noteikumu projektu "Metodiskās vadības institūcijas noteikumi" (24-TA-317) (turpmāk – Noteikumu projekts) un sniedz sekojošu atzinumu.

LĢĀA ieskatā, vispārīgi, ideja un priekšlikums par veselības aprūpes pakalpojumu kvalitātes uzlabošanu ar metodiskās vadības institūcijas palīdzību, ir atbalstāms. Tomēr Noteikumu normu un šī projekta kā tiesību aktu anotācijas analīze liek secināt, ka projekts ir nepilnīgs un daļā par ģimenes medicīnu tiesiski nepamatots. Tāpēc projektu ir nepieciešams labot, precizēt un papildināt.

Ne Ārstniecības likumā, ne Noteikumu projektā nav skaidri un saprotami noteikti metodiskās vadības institūcijas darbības mērķis un galvenie uzdevumi. Tas ir būtisks trūkums ne tikai vispārīgi, bet arī, lai spriestu par to kā mērķa sasniegšana un uzdevumu izpilde ir regulējuma. Nav pietiekami tiesību aktā noteikt tiesības un pienākumus. Tāpēc LĢĀA aicina papildināt tiesību akta projektu, norādot metodiskās vadības institūcijas darbības mērķus un uzdevumus.

Noteikumu projekta 3.punkta normu un faktisko datu par ģimenes medicīnas iestādēm analīze ļauj secināt, ka šīs normas ir izteiktas tā, lai metodiskā vadības institūcijas ģimenes medicīnas jomā tiesības varētu iegūtu tikai viena konkrēta institūcija - SIA "RSU ambulance". Zināms, ka ir divas augstākās izglītības iestādes, kas nodrošina izglītību un veic pētniecību ģimenes medicīnā – Latvijas Universitāte un Rīgas Stradiņa universitāte. Zināms, ka neviena no nosauktajām augstākās izglītības iestādēm nevar izpildīt punktā 3.4. norādīto kritēriju - uzrādīt pieredzi jaunu medicīnas aprūpes metožu, tehnoloģiju un pakalpojumu ieviešanā ģimenes medicīnas jomā, jo augstskola nav tiesīga nodarboties ar ārstniecību un ieviest kādas metodes praksē - to dara ārstniecības iestādes. Zināms, ka Latvijā ir tikai viena ģimenes medicīnas ārstniecības iestāde, kuras īpašnieks ir publiska persona, tā ir SIA "RSU ambulance". Šīs sabiedrības kapitāldaļas pieder Rīgas Stradiņa universitātei, kas ir publisko tiesību persona.

Minēto apsvērumu dēļ ir secināms, ka Veselības ministrija ar Ministru kabineta noteikumu normu izdošanu plāno piešķirt publiskas varas un valsts budžeta finansējuma saņemšanas tiesības vienai konkrētai kapitālsabiedrībai, paredzot tiesības ar publiskas varas palīdzību ietekmēt visus Latvijā strādājošos ģimenes ārstus un ģimenes medicīnas iestādes.

LĢĀA strikti iebilst pret šādu tiesisku privilēģiju nodrošināšanu un varas piešķiršanu vienai ārstniecības iestādei. Šāda pieeja ir neatbilstoša demokrātiskas valsts darbības principiem un nevar nodrošināt kvalitatīvu metodiskās vadības mērķa sasniegšanu. Tāpēc LĢĀA aicina Veselības ministriju svītrot Noteikumu projekta 3.punkta normas un izstrādāt jaunu priekšlikumu koleģiālas metodiskās vadības institūcijas regulējumam ģimenes medicīnas jomā.

Noteikumu projektā nav ietvertas, bet obligāti būt nosakāmas prasības ekspertiem un to kvalifikācijai. Šobrīd norādītās prasības institūcijai ir pārlietu vispārīgas, lai varētu sagaidīt, ka metodiskās vadības jomā strādās augsti kvalificēti un pieredzējuši speciālisti.

LĢĀA aicina Veselības ministriju atteikties no Noteikumu projektā paredzētās vienpusējās un varas pozīcijā balstītas problēmu risināšanas, šāda pieeja ir novecojusi un nav atbalstāma. Metodisko vadību kā ģimenes medicīnas jomā, tāpat arī citās medicīnas nozarēs, kvalitatīvi iespējams nodrošināt tikai tad, ja institūcijā, kas noteiktu mērķi īsteno un uzdevumus izpilda, kopā strādā pacienti vai viņu pārstāvji, zinātnieki, eksperti nozarē un saistītajās nozarēs, pieredzējuši praktizējoši ārsti un ārstniecības personas pārstāvošas organizācijas. Noteikt, ka institūcija, kuras tiešais uzdevums būtu rūpēties par pacientu tiesību un interešu aizsardzību ģimenes vai citā medicīnas nozarē, darbojas bez pacientu vai pacientu pārstāvju līdzdalības, būtu ignoranti. Līdzīgi ignorance izpaustos, ja procesā nebūtu iesaistīti citi nozares deleģēti pārstāvji.

LĢĀA aicina Veselības ministriju pārstrādāt Noteikumu projektu, iekļaujot normas, kas paredz, ka ģimenes medicīnas jomā tiek izveidota neatkarīga, augsti kvalificēta un multidisciplināra metodiskās vadības institūcija. Šādā institūcijā ir jādarbojas neatkarīgiem un atbilstoši kvalificētiem ekspertiem gan ģimenes medicīnā, gan citās saistītās nozarēs – māsu un ārstu palīgu zinībās, sociālās zinātnēs, sabiedrības

veselībā utt. Šādā institūcijā ir jāparedz pacientu un ārstniecības personu pārstāvošu organizāciju dalība. Tāpēc Ministru kabineta noteikumos ir jānosaka prasības ekspertiem un pārstāvjiem, to tiesības un pienākumi, lai tā nodrošinātu, ka metodiskās vadības uzdevumi tiek efektīvi, pārskatāmi un kvalitatīvi izpildīti. Ministru kabinetam sīkāk ir jāreglamentē kā tieši metodiskās vadības institūcija izpilda noteiktos uzdevumus, ar tik vispārīgu regulējumu, kāds projektā ir šobrīd, nepietiek.

LĢĀA ieskatā, ir jāvērs Veselības ministrijas uzmanība arī uz citiem Noteikumu projekta problēmjautājumiem, tie ir:

1. LĢĀA pievienojas Datu valsts inspekcijas iesniegtajiem iebildumiem par 12.2. punkta normā paredzēto pacientu datu apstrādes pieļaujamību un tiesiskumu. LĢĀA uzskata, ka metodiskās vadības mērķu sasniegšanai nepieciešamība, kad varētu tiesiski pamatot un attaisnot kādas personas datu izmantošanu bez šīs personas piekrišanas, nav skaidri saskatāma. Tāpēc ir jāparedz, ka metodiskās vadības mērķiem personu dati ir jāanonimizē pirms to izsniegšanas metodiskās vadības institūcijai.
2. LĢĀA aicina papildināt projekta anotācijas 2.1. punktā, kur raksturotas sabiedrības grupas, kuras tiesiskais regulējums ietekmē, vai varētu ietekmēt. Anotācijā nav norādīti tie riski vai negatīvā ietekme, kurus noteikumos paredzētās tiesību normas varētu radīt.
3. LĢĀA aicina labot anotācijas punktā 2.2. kļūdaini norādīto par to, ka regulējumam nav ietekme uz tautsaimniecību. Plānotajam regulējumam ir ietekme un tāda ir jāraksturo. Ja pieņemtu, ka ietekmes nav, tad nebūtu pamatojums šādu regulējumu izdot un valsts budžeta līdzekļus tērēt.
4. Anotācijas punktā 2.3. kļūdaini nav norādīts administratīvo izmaksu monetārs novērtējums. Ir pamats uzskatīt, ka ārstniecības iestādēm šo noteikumu projektā norādīto funkciju izpilde, konkrēti, informācijas sniegšana metodiskās vadības institūcijām var radīt papildus administratīvo slogu. Tas ir jāraksturo un tā izmaksas ir jāaprēķina.
5. Lai sasniegtu Noteikumu projekta mērķi, noteikumos ir jāietver normas, kas paredz kārtību kādā tiek atlīdzināti izdevumi privāto tiesību juridiskajām personām (ārstniecības iestādes, biedrības) un ārstu praksēm (fiziskas personas), kas varētu rasties sagatavojot un sniedzot metodiskās vadības institūcijai informāciju. Tāpēc Noteikumu projekts ir jāpapildina ar normu, ka gadījumos, ja ārstniecības iestādei vai biedrībai informācijas sagatavošana un izsniegšana rada papildus darbu vai izdevumus, darbu apmaksā un izdevumus sedz metodiskās vadības institūcija.
6. Noteikumu projektā nav ietvertas normas un anotācijā nav norādes par to, kā tiks nodrošināts, ka metodiskās vadības institūcijas darbībā tiks ievēroti interešu konfliktu novēršanas principi. Piemēram, ka ģimenes medicīnas metodisko vadību neietekmē politiķi vai personas, kas ir personiski finansiāli ieinteresētas konkrētu vadlīniju vai citu procesu ieviešanā. Nav pieļaujams, ka publiska vara tiek piešķirta neizvērtējot iespējamās interešu konflikta situācijas, kas medicīnas

nozarē ir daudz un dažādas. Piemēram, tiesības veikt klīniskos auditus nedrīkstētu piešķirt personām, kuras kādā veidā var būt ieinteresētas audita rezultātā. Tāpēc noteikumu projektā ir jānosaka prasības, kas jāizpilda, lai novērstu interešu konfliktus jaunās institūcijas izveidē un darbībā.

7. Noteikumu projektā pārlietu vispārīgi ir minēts par to, kā metodiskās vadības institūcija nodrošinās ārstniecības personu zināšanu, prasmju un kompetenču pilnveidi. Ievērojot to, ka institūcijas darbība tiks finansēta no valsts budžeta līdzekļiem, ir jāparedz, ka institūcijai ir pienākums regulāri nodrošināt speciālistu tālākizglītību bez maksas.

LĢĀA aicina Veselības ministriju un pārējās valsts pārvaldes iestādes, kuras norādītas adresātos, ņemt vērā šeit izteikto viedokli un rīkoties atbildīgi, lai izstrādātu tādu Ministru kabineta noteikumu normu projektu par metodiskās vadības institūciju darbību, kura ļauj nodrošināt kvalitatīvu šādai institūcijai raksturīgo mērķu sasniegšanu un tā uzlabot veselības aprūpes kvalitāti iedzīvotājiem.

Biedrības „Latvijas Ģimenes ārstu asociācija”
prezidente

(paraksts *) Alise Nicmane-Aišpure

**Dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.*